

Vanglatega seotud justiits- ja digiministri määruste muutmise määruse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määruse eelnõuga muudetakse Tallinna Vangla, Tartu Vangla ja Viru Vangla koosseisu ning põhimäärusi. Lisaks muudetakse palgamäärust, nõuete määrust, vanemkriminaalhooldusametnike kvalifikatsiooninõudeid ja taustakontrolli määrust.

Koosseisude muudatused on seotud töökorralduslike muudatustega ja ettevalmistustega vanglakohdade välisriikidele rentimise võimaldamiseks. Vanglakohdade rent võimaldab kasutada seoses kinnipeetavate arvu vähenemisega tühjaks jäänud vanglapindu tulu teenimiseks ja korvata seeläbi vanglate ülalpidamiskulusid. Vabariigi Valitsus andis 13. märtsil 2025 Justiits- ja Digiministeeriumile mandaadi vanglarendi läbirääkimisteks Hollandi ja Rootsiga. Kui läbirääkimised on edukad, langetab lõpliku otsuse välislepingu sõlmimise kohta Riigikogu¹.

Tallinna Vangla põhimääruses sätestatakse vanglateenistuse kommunikatsiooni osakonna ülesanded ja alluvus ning täpsustakse vanglateenistuse ettevõtluskeskuse juhataja ülesandeid. Tartu Vangla põhimääruses täiendatakse vanglateenistuse IT- ja andmehalduse valdkonna ülesandeid ja lisatakse ülesanne tegeleda vanglate turvasüsteemidega koostöös Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsiga. Tartu Vangla põhimäärusesse lisatakse direktori asetäitja ametikoha loomisega seonduv regulatsioon. Tartu Vangla ja Viru Vangla põhimäärust täiendatakse seoses Tallinna Vangla koosseisu vanglateenistuse kommunikatsiooni osakonna loomisega.

Palgamääruse muudatuste tulemusel tasustatakse vanglateenistujaid öisel ajal töötamise eest tunnipõhiselt vastavalt töötatud ajale. Nõuete määruses kaotatakse hindamiselehe vorm ja selle menetlemise nõuded. Hindamistulemusi säilitatakse edaspidi elektroonses keskkonnas. Lisaks antakse taustakontrolli määruse muudatusega kriminaalhooldusametnikule õigus teatud juhul taustakontrolli teha.

Määruse eelnõuga muudetakse järgmisi justiitsministri määrusi:

- 1) justiitsministri 24. jaanuari 2007. a määruse nr 5 „Tallinna Vangla teenistujate koosseis“ redaktsioon avaldamismärkega RT I, 17.12.2024, 3;
- 2) justiitsministri 26. mai 2008. a määruse nr 25 „Tartu Vangla teenistujate koosseis“ redaktsioon avaldamismärkega RT I, 17.12.2024, 4;
- 3) justiitsministri 26. märtsi 2008. a määruse nr 11 „Viru Vangla teenistujate koosseis“ redaktsioon avaldamismärkega RT I, 17.12.2024, 6;
- 4) justiitsministri 6. detsembri 2001. a määruse nr 92 „Tallinna Vangla põhimäärus“ redaktsioon avaldamismärkega RT I, 26.03.2025, 5;
- 5) justiitsministri 6. detsembri 2001. a määruse nr 87 „Tartu Vangla põhimäärus“ redaktsioon avaldamismärkega RT I, 17.12.2024, 9;
- 6) justiitsministri 13. juuni 2006. a määruse nr 20 „Viru Vangla moodustamine ja põhimäärus“ redaktsioon avaldamismärkega RT I, 17.12.2024, 11;
- 7) justiitsministri 7. mai 2004. a määruse nr 37 „Kriminaalhooldusametniku täiendavate kvalifikatsiooninõuete kehtestamine ning tööülesannete loetelu, mille täitmisel ei pea ametnikul olema vastavat rakenduslikku või akadeemilist kõrgharidust“ redaktsioon avaldamismärkega RT I, 06.04.2023, 6;
- 8) justiitsministri 22. aprilli 2013. a määruse nr 13 „Vanglaametnike ja vanglas töötavate riigiametnike töötasustamine“ redaktsioon avaldamismärkega RT I, 05.07.2024, 5;
- 9) justiitsministri 23. detsembri 2024. a määruse nr 31 „Taustakontrolli tegemine“ redaktsioon avaldamismärkega RT I, 07.01.2025, 14;
- 10) justiitsministri 23. juuli 2013. a määruse nr 26 „Vanglateenistuse ametnikule esitatavad nõuded, nõuetele vastavuse hindamine ning vangla direktori värbamine ja valik“ redaktsioon avaldamismärkega RT I, 17.12.2024, 15.

¹ <https://www.justdigi.ee/uudised/valitsus-andis-mandaadi-vanglarendi-labiraakimiste-alustamiseks>

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Justiits- ja Digiministeeriumi vanglate osakonna nõunik Kadri Margus (Kadri.Margus@justdigi.ee). Eelnõu ja seletuskirja on keeleteimetanud õiguspoliitika osakonna õigusloome korralduse talituse toimetaja Mari Koik (Mari.Koik@justdigi.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Alates 1. juulist 2025 väheneb koosseisuliste kohtade arv vanglates kokku kolme (3) koha võrra, st 1202,5-lt 1199,5-le. Vastavad muudatused on kehtestatud justiits- ja digiministri 5. detsembri 2024. a määrusega nr 28 „Vanglatega seotud justiitsministri määruste muutmine“.

Siinse määrusega kehtestatav vanglate koosseisuliste kohtade arv kokku (1199,5 kohta) 1. juuli 2025. a seisuga kasvab ühe (1) koha võrra 1200,5-le. Üks koht lisandub Tartu Vangla koosseisu ja kohad muutuvad ka vanglate lõikes. Koosseisude muudatused on seotud töökorralduslike muudatustega ja ettevalmistustega vanglakohtade välisriikidele rentimise võimaldamiseks. Kui vanglarent saab Riigikogu heakskiidu, on vaja alustada kiiresti vanglarenti ettevalmistavaid tegevusi ja seetõttu luuakse vanglate koosseisu selleks vajalikud teenistuskohad. Vanglakohtade väljarentimiseks vajalik koosseis kehtestatakse pärast Riigikogu otsust välislepingu sõlmimise heakskiitmise kohta. Olemasolevate koosseisuliste kohtade varal ei ole võimalik vanglarenti teenust pakkuda. Uute koosseisuliste kohtade arv sõltub tellitava teenuse mahust ja sisust ning täpsustub läbirääkimiste käigus.

Eelnõu § 1. Tallinna Vangla koosseisu muudatused

Tallinna Vangla kohtade arvu vähenemine 1. juuli 2025. a seisuga kahe koha võrra 551-lt 549-le on kehtestatud justiits- ja digiministri 5. detsembri 2024. a määrusega nr 28 „Vanglatega seotud justiitsministri määruste muutmine“.

Siinse määrusega kehtestatavate muudatuste tulemusena suureneb Tallinna Vangla koosseis 1. juuli 2025. a seisuga kokku viie (5) koha võrra 549-lt kohalt 554-le kohale. Vanglaametnike koosseisuliste kohtade arv ei muutu, ameti- ja töölepingulistele kohtade arv suureneb viie koha võrra 225 kohani.

Juhtkonna koosseisu luuakse I klassi vanglainspektori ametiastmele vastav peaspetsialist-nõuniku teenistuskohaks, mille ülesanne on tagada kogu vangla julgeoleku ja kinnipeetavate isikute järelevalve efektiivsus. Teenistuskohaks toetab direktorit vanglateenistuse prioriteetide elluviimisel² ning organisatsiooni töö tulemuslikkuse hindamisel. Koht luuakse järelevalvekorralduse üksuse täitmata valvurikoha arvel.

Vangla koosseisu luuakse vanglateenistuse kommunikatsiooni osakond, mille eesmärk on koondada valdkondlik pädevus ning tagada kommunikatsioonitegevuste järjepidevus, sihipärasus ja süsteemne juhtimine. Osakonna koosseisu kuulub viis kohta: juhataja, meediasuhete juht ja kolm kommunikatsioonispetsialisti.

Osakonnajuhataja vastutab kogu osakonna töö eest, määrab kommunikatsioonistrateegia suunad, koordineerib meeskonda ning kuulub vanglate asekanterile vahetult alludes vanglateenistuse strateegiat ellu viivasse meeskonda.

Meediasuhete juht suhtleb ajakirjanike ja meediaväljaannetega ning vastutab pressiteadete koostamise, päringutele vastamise, intervjuude korraldamise ja meediakampaaniate eest.

Kommunikatsioonispetsialist kavandab ja viib ellu kommunikatsioonistrateegiaid, vastutab sõnumite edastamise eest organisatsiooni sees ja sellest väljas (sh tegeleb kinnipeetavate isikute sihtrühmaga), tegeleb ka avaliku arvamuse ja meediakajastuse haldamisega. Seejuures üks kommunikatsioonispetsialist keskendub vanglakohtade rendiga seonduvale sise- ja väliskommunikatsioonile. Osakonna koosseisu arvatakse ka kaks seni Justiits- ja Digiministeeriumis kommunikatsiooniga tegelenud teenistuskohaks. Teenistuskohad luuakse Viru Vangla täitmata teenistuskohade arvel. Viru Vangla teenistuskohaks on võimalik vähendada seoses kinnipeetavate isikute arvu vähenemisega ja töökorralduslike muudatustega. Juhataja teenistuskohaks luuakse sekkumistegevuste osakonna täitmata kaplanikoha arvel ja meediasuhete juhi koht täitmata

² <https://vanglateenistus.ee/meist/lugu-ja-vaartused/vanglateenistuse-strateegia>

sotsiaaltöötaja koha arvel. Kolm kommunikatsioonispetsialisti kohta luuakse esimeses üksuses, kolmandas üksuses ning pääsla- ja kokkusaamiste üksuses täitmata valvurikohtade arvel.

Järelevalvekorralduse üksuses kaotatakse üks täitmata valvuri teenistuskoh, kuna üksuse ülesannete täitmiseks piisab vähematest teenistuskohadest. Koha arvel luuakse üks peaspetsialist-nõuniku ametikoht juhtkonna koosseisu.

Kriminaalhoolduse osakondades väheneb kohtade arv 1. juuli 2025. a seisuga kahe koha võrra 144-lt 142-le. Vastavad muudatused on kehtestatud justiits- ja digiministri 5. detsembri 2024. a määrusega nr 28 „Vanglatega seotud justiitsministri määruste muutmine“. Kohtade koguarv kriminaalhoolduse osakondades ei muutu, kuid muudetakse kohtade arvu eri osakondades.

Harjumaa tööpiirkonnas on vaja ühtlustada kahe osakonna tööülesandeid ja töökoormust. Seetõttu viiakse Ida-Harju kriminaalhooldusosakonnast üks kriminaalhooldusametniku teenistuskoh üle Lääne-Harju kriminaalhooldusosakonda ning jäetakse 1. juuli 2025. a seisuga vähendamata üks kriminaalhooldusametniku teenistuskoh. Lääne-Harju kriminaalhooldusosakonna töökoormuse suurenemise tõttu luuakse osakonda juurde kriminaalhooldusametniku 0,3 koormusega teenistuskoh täitmata kriminaalhoolduse arenduse osakonna eksperdikoha arvel ning 0,5 koormusega nooremametniku teenistuskoh Viru kriminaalhooldusosakonna täitmata kriminaalhooldusametniku koha arvel.

Kriminaalhoolduse arenduse osakonna koosseis väheneb 0,3 eksperdikoha võrra 11-lt 10,7-le.

Ida-Harju kriminaalhooldusosakonna koosseis väheneb ühe kriminaalhooldusametniku koha võrra 22,85-lt kohalt 21,85 kohale.

Lääne-Harju kriminaalhooldusosakonna koosseis suureneb 2,8 koha võrra 20,05-lt 21,85 kohale. Seejuures suureneb kriminaalhooldusametnike kohtade arv 6,8-lt 8,1-le ning nooremametnike arv 1,5-lt kahele.

Viru kriminaalhooldusosakonna koosseis väheneb 0,5 kriminaalhooldusametniku koha võrra 25-lt 24,5-le.

Eelnõu § 2. Tartu Vangla koosseisu muudatused

Juhtkonna koosseisu luuakse sarnaselt teiste vanglatega direktori asetäitja koht. Koht on vaja luua, kuna vangla direktori ja üksuse juhtide töökoormus on oluliselt kasvanud seoses vanglakohtade rendi ettevalmistamisega. Muudatus võimaldab vangla ülesandeid tulemuslikumalt täita. Koht luuakse Viru Vangla täitmata vastuvõtuüksuse vanemvalvuri koha arvel. Koht Viru Vanglas on võimalik kaotada seoses kinnipeetavate isikute arvu vähenemisega ja töökorralduslike muudatustega vanemvalvuri teenistuskohadel.

Vanglateenistuse IT- ja andmehalduse analüütikute arvu suurendatakse ühelt kahele. Digitaalsete lahenduste kasutuselevõtt ja infosüsteemide kaasajastamine on vanglateenistuse strateegia üks lähtealuseid³. Koht on vaja luua, kuna õigete andmete olemasolu ja kättesaadavuse tagamiseks ei piisa ühest andmeanalüütikust. Koht luuakse Viru Vangla täitmata sekkumistegevuste osakonna psühholoogi koha arvel. Koht Viru Vanglas on võimalik kaotada seoses kinnipeetavate isikute arvu vähenemisega.

Vanglateenistuse IT- ja andmehalduse peaspetsialistide (riigiametnik) arvu suurendatakse ühelt kahele. Koht on vaja luua, kuna vanglateenistuse IT- ja andmehalduse valdkonna ülesannete hulka lisandub vangla turvasüsteemide arendamine ja haldamine. Seda ülesannet täitis seni Justiits- ja Digiministeerium. Ülesande üleandmine võimaldab arendada vangla turvasüsteeme koos vanglate teiste infosüsteemide ja digitaalsete lahendustega.

Muudatuste tulemusel suureneb vangla koosseisu kohtade arv kolme võrra 167-lt 170-le: ühe võrra suureneb vanglaametnike teenistuskohade arv (136-lt 137-le) ja kahe võrra muude ameti- ja töökohtade arv (27-lt 29-le).

³ Vt viide 2.

Eelnõu § 3. Viru Vangla koosseisu muudatused

Viru Vangla kohtade arvu vähenemine 1. juuli 2025. a seisuga ühe koha võrra 484,5-lt 483,5-le on kehtestatud justiits- ja digiministri 5. detsembri 2024. a määrusega nr 28 „Vanglatega seotud justiitsministri määruste muutmine“.

Siinse määrusega kehtestavate muudatuste tulemusena väheneb Viru Vangla koosseis 1. juuli 2025. a seisuga veel seitsme (7) koha võrra 483,5-lt kohalt 476,5-le kohale. Vanglaametnike koosseisuliste kohtade arv väheneb viie (5) võrra 269-lt 264-le, ameti- ja töölepinguliste kohtade arv kahe (2) võrra 203,5-lt 201,5-le.

Juhtkonna koosseisu luuakse I klassi vanglainspektori ametiastmele vastav peaspetsialist-nõuniku teenistuskohat, mille täitja ülesanne on tagada kogu vanglas julgeolek ja kinnipeetavate isikute järelevalve efektiivsus. Teenistuskohat toetab direktorit vanglateenistuse strateegiliste prioriteetide elluviimisel⁴ ning organisatsiooni töö tulemuslikkuse hindamisel. Koht luuakse Viru Vangla täitmata kolmanda üksuse vanemvalvuri koha arvel. Koht on võimalik kaotada seoses kinnipeetavate isikute arvu vähenemisega ja töökorralduslike muudatustega vanemvalvuri teenistuskohadel.

Sekkumistegevuste osakonna koosseisu vähendatakse nelja (4) koha võrra 29-lt 25-le. Seejuures kaotatakse üks kaplani, üks psühholoogi ja kaks sotsiaaltöötaja täitmata teenistuskohat. Kohti on võimalik vähendada seoses kinnipeetavate isikute arvu vähenemisega. Kohtade arvel luuakse teenistuskohad Tallinna Vanglasse vanglateenistuse kommunikatsiooni osakonda (kaks kohtat), Tartu Vanglasse vanglateenistuse IT- ja andmehalduse valdkonda (üks koht) ja Viru Vanglasse vanglateenistuse personaliosakonda (üks koht).

Kinnipeetavate isikute arvu vähenemine ja töökorralduslikud muudatused võimaldavad vähendada ka eri üksustes täitmata valvurikohtade arvu. Nii kaotatakse esimeses üksuses ning pääsla- ja kokkusaamiste üksuses mõlemas üks (1) valvuri teenistuskohat ja kolmandas üksuses kaks (2) valvuri teenistuskohat. Kohtade arvel luuakse teenistuskohad Tallinna Vanglasse vanglateenistuse kommunikatsiooni osakonda (kolm kommunikatsioonispetsialisti kohtat) ja Viru Vanglasse vanglateenistuse personaliosakonda (üks koht).

Esimeses üksuses väheneb kohtade arv 40-lt 39-le.

Kolmandas üksuses väheneb kohtade arv 42-lt 39-le. Seejuures vähendatakse vanemvalvuri kohti ühe võrra ja valvurikohti kahe võrra.

Pääsla- ja kokkusaamiste üksuses väheneb kohtade arv 32-lt 31-le.

Vastuvõtuüksuses väheneb kohtade arv 27-lt 26-le.

Vanglateenistuse personaliosakonna kohtade arv suureneb kahe võrra 27,5-lt 29,5-le. Vanglateenistuse personaliosakonda luuakse kaks teenistuskohat vanglakohade välisriikidele rentimise võimaldamise ettevalmistamiseks. Kui vanglarent saab Riigikogu heakskiidu, on vaja alustada kiiresti vanglarenti ettevalmistavaid tegevusi ja seetõttu luuakse selleks vajalikud teenistuskohad. Personalipartneri teenistuskohat luuakse seoses vajadusega paralleelselt töötada toimiva vanglaga ja uut vanglarenditeenust üles ehitada. Ühest personalipartnerist ei piisa mõlema ülesande edukaks täitmiseks. Koht luuakse täitmata sekkumistegevuste osakonna sotsiaaltöötaja koha arvel.

Personaliosakonda lisatakse ka peaspetsialisti teenistuskohat. Koht on vaja luua, kuna vanglarenditeenuse ülesehitamiseks tuleb alustada aktiivselt värbamist ning toetada personali töölevõtmist ja sisselamist. Olemasoleva personaliosakonna ressursist ei piisa vajalikeks tegevusteks. Koht luuakse kolmanda üksuse valvuri täitmata koha arvel.

Eelnõu § 4. Tallinna Vangla põhimääruse muudatused

Vangla struktuuri luuakse uus osakond – vanglateenistuse kommunikatsiooni osakond, mille põhiülesanded on:

- 1) kujundada ja viia ellu vanglateenistuse kommunikatsioonistrateegiat;

⁴ <https://vanglateenistus.ee/meist/lugu-ja-vaartused/vanglateenistuse-strateegia>

- 2) kujundada vanglateenistuse mainet ja kuvandit;
- 3) korraldada sise- ja väliskommunikatsiooni ning hallata kommunikatsioonikanaleid;
- 4) korraldada meediasuhteid ja -kampaaniaid;
- 5) tagada süsteemne ja ajakohane kriisikommunikatsioon koostöös vanglate ja teiste partneritega;
- 6) analüüsida avaliku arvamuse suundumusi ja mõju ning teha ettepanekuid vanglate tegevuse korraldamiseks.

Osakond täidab oma ülesandeid kõikides vanglates ja teeb kõikide vanglatega koostööd.

Vanglateenistuse kommunikatsiooni osakond allub vahetult Justiits- ja Digiministeeriumi vanglate valdkonna asekanstlerile. Osakonnajuhataja määrab enda äraolekul asendajaks ühe osakonna töötajatest.

Osakonnajuhatajaga sõlmib ja lõpetab lepingu või muudab seda Justiits- ja Digiministeeriumi vanglate valdkonna asekanstler. Osakonnajuhataja täidab järgmisi ülesandeid:

- 1) juhib ja korraldab vanglateenistuse kommunikatsiooni ja meediasuhteid;
- 2) kujundab ja arendab vanglateenistuse kommunikatsioonialast visiooni, strateegilisi sõnumeid ja sisulisi prioriteete koostöös teiste osapooltega;
- 3) sõlmib ja lõpetab töölepingu vanglateenistuse kommunikatsiooni osakonna töötajaga või muudab seda lepingut;
- 4) planeerib osakonna eelarvet ja jälgib selle täitmist;
- 5) jaotab ülesanded talle alluvate teenistujate vahel;
- 6) teeb järelevalvet osakonna teenistusülesannete täitmise üle;
- 7) tagab osakonna ülesannete õiguspärase, täpse ja õigeaegse täitmise;
- 8) täidab muid vahetu juhi antud ülesandeid.

Määrusega täiendatakse vanglateenistuse ettevõtluskeskuse ülesandeid ning toodangu müügi kõrval võimaldatakse osutada kinnipeetavate abil ka teenuseid, et tagada kinnipeetavate tööhõive.

Vanglateenistuse ettevõtluskeskuse juhataja täidab põhimääruse alusel ülesannet suhelda ettevõtjatega ja sõlmida lepinguid kinnipeetavate toodangu müügiks. Seoses ettevõtluskeskuse tegevuse laiendamisega soovitakse senisest enam osutada teenuseid. Näiteks Riigi Metsamajandamise Keskusega koostöös istutatakse metsa, teenuse nimetus on „metsakasvatusteenus“. Täpsem on nimetada mõlemad ettevõtluskeskuse tegevussuunad järgmiselt: „toodangu müük“ ja „teenuste osutamine“.

Eelnõu § 5. Tartu Vangla põhimääruse muudatused

Seoses direktori asetäitja teenistuskoha loomisega muudetakse Tartu Vangla põhimäärust, et võimaldada direktoril määrata direktori asetäitjale alluvad osakonnad ja üksused. Põhimäärusega sätestatakse ka direktori asetäitja ülesanded ja juhtkonna liikmete asendamise kord.

Täiendavalt sätestatakse, et Tallinna Vangla vanglateenistuse kommunikatsiooni osakond täidab enda ülesandeid ka Tartu Vanglas.

Vanglateenistuse IT- ja andmehalduse valdkonna ülesannete hulka lisandub vangla turvasüsteemide arendamine ja haldamine koostöös vanglahoonete omaniku Riigi Kinnisvara AS-iga. Seda ülesannet täitis seni Justiits- ja Digiministeerium. Ülesande üleandmine võimaldab arendada vangla turvasüsteeme koos vanglate teiste infosüsteemide ja digitaalsete lahendustega.

Eelnõu § 6. Viru Vangla põhimääruse muudatus

Määruses sätestatakse, et Tallinna Vangla vanglateenistuse kommunikatsiooni osakond täidab enda ülesandeid ka Viru Vanglas.

Eelnõu § 7: Kriminaalhooldusametnike täiendavate kvalifikatsiooninõuete muudatus

Tunnistakse kehtetuks määruse nõue, mille järgi peab vanemkriminaalhooldusametnikul olema vähemalt 8 kuud töökogemust kriminaalhooldusametniku või kriminaalhooldusosakonna juhatajana

koos katseaja eduka läbimisega kolme aasta jooksul enne vanemkriminaalhooldusametniku ametikohale nimetamist.

Muudatuse tulemusel on võimalik paindlikumalt täita vanemkriminaalhooldusametnike teenistuskohati. Senini pidi vanemkriminaalhooldusametnikuks saamiseks olema töötanud kriminaalhooldusametnikuna vähemalt 8 kuud viimase kolme aasta jooksul. Piirang ei võimalda vangla sekkumistegevuste osakonna teenistujal või üksuse inspektor-kontaktisikul liikuda vanemametniku kohale enne madalamal kriminaalhooldusametniku kohal 8-kuist töötamist. Samuti ei võimalda piirang teenistusest üle kolme aasta tagasi lahkunud ametnike värbamist ametikohale.

Muudetakse kriminaalhooldusametnikule võõrkeele oskusele kehtestatud nõudeid. Kriminaalhooldusametnike tööks on piisav ühe võõrkeele oskuse nõue B2 tasemel. Konkreetne vajalik võõrkeel sõltub ametikoha piirkonnast ja sealsete kriminaalhooldusallustega tegelemiseks vajalikust keelesuunast. Muudatus suurendab nõuetele vastavate kandidaatide arvu kriminaalhooldusametnike värbamisel või teenistusesiseselt kõrgemale ametikohale kandideerimisel.

Eelnõu § 8. Palgamääruse muudatus

Määruses sätestatakse ööajal kõrgema põhipalga maksmine.

Muudatusega kehtestatakse ööajal töötamise korral selle tasustamine vastavalt öisel ajal töötatud tundidele 1,25-kordse põhipalgaga. Ööaeg on defineeritud avaliku teenistuse seaduse § 40 lõikes 1 ning selleks loetakse kella 22.00–6.00. Seni sisaldus öisel ajal töötamine osa vanglaametnike põhipalgas. Muudatus suurendab palgasüsteemi läbipaistvust ning võimaldab kasutada ressursi optimaalselt. Öisel ajal rakendatakse teenistusülesanneteks vajalikud inimesed ja neile makstakse töötamise eest vastavalt töötatud tundidele. Muudatus suurendab ametnike võrdsust, kuna igaüks saab öisel ajal töötamise eest tasu vastavalt töötatud tundidele. Senine põhipalgas sisalduv öisel ajal töötamine on praktikas kaasa toonud ebaõigluse tunnet, kus mõni ametnik töötab öisel ajal teisest rohkem, aga tasu saadakse võrdselt.

Muudatuse rakendamine suurendab sisejulgeoleku asutuste põhipalkade võrreldavust. Ööajal töötamise tunnipõhist tasustamist kasutab vanglateenistuse põhiline konkurent tööjõuturul – Politsei- ja Piirivalveamet. Politseile sarnane ja nendega võrreldav palgasüsteem lihtsustab uute teenistujate värbamist ning aitab kaasa olemasolevate teenistujate hoidmisele.

Relvastatud üksuse liikme põhipalga määramisel eristatakse ülesannete täitmise tasu sõltuvalt vahetustes töötamisest. Seoses öisel ajal töötamise tasu muudatusega tunnistatakse kehtetuks § 3 lõike 2 punktid 1 ja 3 ning muudetakse sama lõike punktide 2 ja 4 sõnastust, jättes välja sõnad „, kes töötab vahetustega,“.

Eelnõu § 9. Taustakontrolliga seotud muudatus

Seoses kriminaalhoolduse täideviimisega on vaja ka kriminaalhooldusosakonna ametnikel hinnata isiku sobivust näiteks üldkasuliku töö juhendajaks. Seega laiendatakse neile taustakontrolli tegemise õigust, kuid üksnes piiratud ulatuses. Määrusega sätestatakse, et kriminaalhooldusametnikel on õigus isiku sobivuse hindamisel töödelda määruse § 6 lõikes 4 ja § 9 lõikes 3 sätestatud andmeid. Samas ei välista lõige 5 seda, et teatud juhtudel võib neile isikutele põhjalikuma taustakontrolli teha ka teabe- ja uurimisosakonna ametnik. Taustakontrolli tegemisel võib kriminaalhooldusametnik töödelda vaid piiratud andmekoosseisu. Peamiselt võib kriminaalhooldusametnik töödelda isiku üldandmeid, vangiregistri andmeid ja andmeid avalikest allikatest.

Kui andmeid kontrollides jõuab kriminaalhooldusametnik seisukohale, et hinnangu andmiseks on vaja täiendavat seisukohta, pöördub ta teabe- ja uurimisametniku poole, kes teeb põhjalikuma taustakontrolli. Seda aga ei ole alati vaja kõigi isikute puhul, vaid ainult nende puhul, kelle kohta jääb üldiste andmete kontrollimise järel kahtlus, et isik ei pruugi ülesande täitmiseks sobida. Juhul kui on tarvis täiendavalt töödelda ka §-des 6 ja 9 sätestatud teisi andmeid, viib taustakontrolli läbi teabe- ja uurimisosakonna ametnik. Näiteks kui avalikest allikatest tekib kahtlus, et inimesel võib olla kuritegelikke seoseid, saab kahtluse välistamiseks taustakontrolli läbi viia teabe- ja uurimisosakonna ametnik.

Juriidilise isiku suhtes võib töödelda järgmisi andmeid: 1) juriidilise isiku nimi, registrikood, aadress ja kontaktandmed; 2) juriidilise isiku osalus teistes juriidilistes isikutes. Andmete töötlemine on vajalik, et

kontrollida võimalikke seosesid teiste ettevõtetega. Kui andmete pinnalt tekib kahtlus isiku sobivuses, teeb põhjalikuma taustakontrolli teabe- ja uurimisosakonna ametnik.

Lisaks täpsustatakse teenistujate grupile taustakontrolli tegemisel töödeldavaid andmeid. VangS § 105⁵ järgi on lubatud isiku puhul, kes on asunud või soovib asuda teenistusse, tööle või vabatahtlikuks vanglasse, Justiitsministeeriumi vanglate osakonda või Sisekaitseakadeemia vanglateenistuse kolledžisse või õppima Sisekaitseakadeemia vanglateenistuse kolledžisse, töödelda välismaalase elamis- ja tööloa või elamisõiguse andmeid. Sama andmekoosseis sätestatakse ka määruses. Parandatakse ka viiteviga: isiku puhul, kes on asunud või soovib asuda praktikale, ei tohi töödelda korruptsioonivastase seaduse § 14 lõikes 2 nimetatud andmeid isiku vara kohta ja teisele isikule kuuluva vara kohta, mida isik kasutab, mitte lõikes 1 nimetatud andmeid.

Eelnõu § 10. Nõuete määruse muudatus

Määrust muudetakse seoses hindamistulemuste fikseerimise ja säilitamise elektroonsesse keskkonda üleviimisega. Digitaalsete lahenduste kasutuselevõtt ja infosüsteemide kaasajastamine on vanglateenistuse strateegia üks lähtealuseid⁵. Muudatuse tulemusel väheneb bürokratia ning hindamise käiku ja tulemusi hallatakse edaspidi selleks arendatud isikupõhise ligipääsuga elektroonses keskkonnas. Ametiastmetele kehtestatud nõuded ei muutu.

Eelnõu §-s 11 sätestatakse määruse jõustumisaeg.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määruse eelnõu ei puuduta Euroopa Liidu õigust.

4. Määruse mõjud

4.1. Kavandatavad muudatused

1. Vanglate koosseisu muudatused
2. Muud vanglate põhimääruse muudatused
3. Kriminaalhooldusametnike kvalifikatsiooninõuete muudatused
4. Palgamääruse muudatused

4.2. Sihtrühm

Muudatused mõjutavad peamiselt vanglate töökorraldust ning vanglas töötavaid ametnikke ja töötajaid, kuid võivad vähesel määral puudutada ka kinnipeetavaid, vahistatuid, arestialuseid, vanglasse toimetatud kuni 48 tunniks kinnipeetud või sundtoomisele allutatud isikuid, välja arvatud kriminaalmenetluse seadustiku § 217 kohaselt kahtlustatavana kinnipeetuid, ning korrakaitseaduse alusel vanglasse kainenema toimetatud joobeseisundis isikuid ja kriminaalhooldusaluseid.

Mõju vanglate töökorraldusele

Määrus avaldab mõju kõigile kolmele Eesti vanglale, st mõjutatud on kolm valitsusasutust: Tallinna Vangla, Tartu Vangla ja Viru Vangla. Kokku moodustavad need alla 5% kõikidest valitsusasutusest. Seega on mõjutatud sihtrühm väike.

Vanglate struktuuris tehtavad muudatused puudutavad osa kõigist ametnikest ja töötajatest. Töökorralduse muudatused on seotud tööülesannete ümberjaotamisega. Ametnike ametikohti viiakse üle teistesse struktuuriüksustesse ja nende ülesanded võivad muutuda. Struktuuriüksuste muudatused, sh teenistuskohade ja struktuuriüksuste loomine, ei avalda ametnikele ja töötajatele suurt mõju. Muudatuste tegemisel on arvesse võetud, et ametnike teenistusülesanded ei muutuks sedavõrd, et see eeldaks nende ametijuhendite olulist muutmist.

Muudatused vangla juhtkondades ning vanglateenistuse IT- ja andmehalduses avaldavad positiivset mõju vanglate töökorraldusele, kuna loodavad teenistuskohad võimaldavad korraldada vanglate

⁵ Vt viide 2.

juhtimist andmepõhiselt ja analüütiliselt. Vanglateenistuse kommunikatsiooni osakonna loomise tulemusel saavad vanglate juhtkonnad senisest enam toetust kommunikatsiooni korraldamisel, sh kinnipeetavatele teabe andmisel. Seetõttu on mõju töökorraldusele positiivne.

Mõju ulatus on väike, kuna vangistusseadusest, kriminaalhooldusseadusest ja teistest seadustest tulenevad ülesanded, nagu vangistuse täideviimine ja kriminaalhooldusülesannete täitmine, on ka edaspidi samad.

Mõju avaldumise sagedus on väike, sest struktuurimuudatustega seotud tegevused on ühekordsed ja vanglad jätkavad neile pandud ülesannete täitmist teiste struktuuriüksuste kaudu.

Mõju ametnikele ja töötajatele

Vangla koosseisude muudatused avaldavad mõju mõnele teenistujale kriminaalhooldusosakonnas, kelle teenistuskohat viiakse teise osakonda või kellele tehakse ettepanek tema töökoormust muuta. Muudatused ühtlustavad kriminaalhooldusosakondade töökoormust, seega on muudatuste mõju positiivne. Vanglate koosseisude muudatused avaldavad positiivset mõju ka teenistujatele, kes oma igapäevaste tööülesannete kõrval on tegelenud vanglakohtade rendi ettevalmistamisega. Täiendavate töökohtade loomine võimaldab nende ametnike töökoormust vähendada. Riigikogult vanglarendi heakskiidu saamise järel on võimalik värvata lisateenistujaid vajalike lisaülesannete täitmiseks.

Vanglateenistuse ettevõtluskeskuse pädevuse täpsustamine mõjub ametnikele ja töötajatele positiivselt, sest tagab kindluse tööülesannete täitmisel.

Vanemkriminaalhooldusametnike kvalifikatsiooninõuete muutumise järel on võimalik paindlikumalt värvata teenistujaid vanemkriminaalhooldusametniku teenistuskohale, samuti on võimalik teenistusesisene paindlikum liikumine kinnisest vanglast kriminaalhooldusesse. Palgamääruse muudatused võimaldavad paremini arvestada inimeste tööpanust öisel ajal töötamisel. See tagab läbipaistva ja õiglase töötasustamise, seetõttu on muudatus positiivne.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Muudatuse rakendamiseks vajalikud kulud kaetakse vanglate olemasolevast eelarverahast, lisaraha ei ole vaja. Vanglarendi heakskiitmise ja käivitamise korral vajavad vanglad lisarahastamist.

Öisel ajal töötamise tunnipõhisele tasustamisele üleminek võib tuua kaasa kulu, kuid selleks on olemas eelarvevahendid, mis on vabanenud ületunnitöö vähenemise tõttu vanglates.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. juulil 2025. Personalitoimingute tarvis on vaja lisaaega, kuid määruse jõustumise kuupäev jätab seda piisavalt, et teha teavitus tööd ja õigusaktides sätestatud toiminguid, nagu koostada teatiseid struktuuriüksuste vahelise üleviimise kohta või dokumentatsioon öisel ajal tasustamise kohta.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse eelnõu ei esitata kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu, kuna eelnõus kavandatud muudatused puudutavad vaid vanglateenistust ega mõjuta teisi asutusi. Vanglad on määrusega tehtavatest muudatustest teadlikud ja on saanud esitada oma ettepanekud. Muudatused on vanglatega kooskõlastatud.

Rait Kuuse

Asekantsler